
MONOGRAFIE PRAWNICZE

SPROSTOWANIE
I ODPOWIEDŹ
PRASOWA

BOGUSŁAW KOSMUS



Wydawnictwo C. H. Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

BOGUSŁAW KOSMUS • SPROSTOWANIE I ODPOWIEDŹ PRASOWA

Polecamy nasze publikacje z tej serii:

Radostaw Flejszar

**PRZEDSIĘBIORCA W POSTĘPOWANIU CYWILNYM
ROZPOZNAWCZYM**

Mateusz Plich

**DOBRA WIARA W KONWENCJI O UMOWACH
MIĘDZYNARODOWEJ SPRZEDAŻY TOWARÓW**

Eukasz Węgrzynowski

**NIEDOZWOLONE POSTANOWIENIA UMOWNE JAKO ŚRODEK
OCHRONY SŁABSZEJ STRONY UMOWY OBLIGACYJNEJ**

Anna Stępień

PRZEKSZTAŁCENIA SPÓŁEK HANDLOWYCH

Cezary Woźniak

UŻYTKOWANIE WIECZYSTE

Tomasz Szancitło

**FORMY PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ
W POLSCE PRZEZ PODMIOTY ZAGRANICZNE**

Katarzyna Anna Dadańska

DZIAŁANIE OSOBY PRAWNEJ

Małgorzata Bednarek, Przemysław Drapała, Ewa Łętowska

UMOWY ODNOSZĄCE SIĘ DO OSÓB TRZECICH

Piotr Machnikowski

SWOBODA UMÓW WEDŁUG ART. 353¹ KC

Wielomodułowy System Informacji Prawnej **Legalis**
cmrtd

www.sklep.beck.pl

SPROSTOWANIE I ODPOWIEDŹ PRASOWA

BOGUSŁAW KOSMUS



WYDAWNICTWO C. H. BECK
WARSZAWA 2006

Redakcja:
Monika Pawłowska
Aleksandra Dróżdż



© **Wydawnictwo C. H. Beck 2006**

Wydawnictwo C. H. Beck Sp. z o.o.
ul. Gen. Zajączka 9, 01-518 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C. H. Beck
Druk i oprawa: P.W.P. INTERDRUK, Warszawa

ISBN 83-7483-372-6
ISBN 978-83-7483-372-1

*Pragnę wyrazić wielką wdzięczność Panu
Profesorowi Władysławowi Rozwadowskiemu,
promotorowi mojego przewodu doktorskiego,
którego owocem stała się niniejsza praca. Praca
ta nie mogłaby powstać, gdyby nie życzliwość,
opieka naukowa i wsparcie ze strony Pana
Profesora, za które serdecznie dziękuję.*

Bogusław Kosmus

Spis treści

Wstęp	IX
Wykaz skrótów	XV
Wykaz literatury	XIX
Wykaz najważniejszych aktów prawnych	XXVII
Wykaz najważniejszych orzeczeń	XXIX
Słowniczek najważniejszych pojęć	XXXI
Rozdział I. Geneza instytucji	1
§ 1. Historyczne podłoże instytucji.....	1
§ 2. Rozwój regulacji prawnych w Polsce.....	2
Rozdział II. Zagadnienia ogólne	7
§ 1. Ogólny cel instytucji.....	7
§ 2. Termin „sprostowanie”.....	12
§ 3. Charakter prawny instytucji.....	13
Rozdział III. Sprostowanie w prawodawstwie zagranicznym i międzynarodowym	19
§ 1. Sprostowanie w innych systemach prawnych.....	19
§ 2. Sprostowanie w prawie międzynarodowym.....	21
§ 3. Zagadnienia transgraniczne.....	22
Rozdział IV. Sprostowanie w systemie prawa polskiego	25
§ 1. Sprostowanie a Konstytucja RP.....	25
§ 2. Sprostowanie a ochrona dóbr osobistych.....	25
§ 3. Sprostowanie a prawo autorskie.....	43
§ 4. Sprostowanie a ustawa o radiofonii i telewizji.....	49
§ 5. Sprostowanie a ustawa o języku polskim.....	57
§ 6. Sprostowanie z innych ustaw – ordynacje wyborcze.....	61
§ 7. Sprostowanie a komunikat prasowy.....	67
§ 8. Sprostowanie a płatne ogłoszenie prasowe.....	68

Rozdział V. Charakterystyka szczegółowa	73
§ 1. Sprostowanie a odpowiedź prasowa	73
§ 2. Reżim prawny sprostowania i odpowiedzi	78
§ 3. Forum sprostowania.....	83
§ 4. Przedmiot sprostowania.....	85
§ 5. Podmiot uprawniony.....	86
§ 6. Podmiot zobowiązany	92
§ 7. Funkcja sprostowania i jej implikacje	101
§ 8. Funkcja odpowiedzi i jej implikacje.....	115
§ 9. Sprostowanie prywatne i urzędowe.....	118
Rozdział VI. Wymogi treściowe oraz formalne sprostowania i odpowiedzi	121
§ 1. Wymogi treściowe.....	121
§ 2. Wymogi formalne.....	125
I. Objętość sprostowania.....	125
II. Język sprostowania.....	128
III. Terminy	129
§ 3. Przesłanki negatywne publikacji sprostowania.....	131
Rozdział VII. Procedura przed redaktorem naczelnym	141
§ 1. Zakres kontroli sprostowania dokonywanej przez redaktora naczelnego	141
§ 2. Podwójna prekluzja roszczenia	142
§ 3. Rygory prawne odmowy publikacji sprostowania	145
Rozdział VIII. Procedura przed sądem	151
§ 1. Ogólne zagadnienia procesowe	151
§ 2. Zakres kontroli sprostowania dokonywanej przez sąd	152
§ 3. Pozwany w procesie o publikację sprostowania	154
§ 4. Możliwość ingerencji sądu w treść sprostowania	154
§ 5. Zmiana powództwa w toku procesu o sprostowanie.....	161
Rozdział IX. Uwagi <i>de lege ferenda</i>	163
Rozdział X. Uwagi podsumowujące	175
Indeks rzeczowy	179

Wstęp

Pracę poniższą pragnę poświęcić ważnej dla prawa prasowego¹ instytucji sprostowania i odpowiedzi, przy czym ograniczę się do analizy zagadnień cywilistycznych.

Kwestie ram prawnych funkcjonowania prasy i wolności wypowiedzi stanowią we współczesnym społeczeństwie bardzo doniosłe zagadnienia. Działalność środków masowego przekazu w istotnej mierze rzutuje na jakość życia demokratycznego społeczeństwa. Do zadań prawa należy optymalne uregulowanie relacji na linii Państwo – prasa – społeczeństwo – jednostka.

Aktualnie na łamach prasy, w środowisku polityków, a wreszcie na niwie nauki oraz praktyki prawa toczy się ożywiony dyskurs poświęcony określeniu gwarancji wolności wypowiedzi z jednej strony, a z drugiej strony – niezbędnych ograniczeń tej wolności, oraz rygorów prawnych którym winni sprostać dziennikarze.

Prasa urzeczywistniająca wolność wypowiedzi jest stałym i niezbędnym elementem nowoczesnego społeczeństwa. Z tej racji media zostały wyposażone w szereg prerogatyw, gwarancji prawnych i przywilejów. Faktyczny i prawny wpływ dziennikarzy na rzeczywistość jest wielki, co powoduje, że bez przesady uznaje się ich za tzw. „czwartą władzę”.

Większość osób zdaje sobie jednak sprawę z konieczności ujęcia żurnalistyki w takie ramy, które pozwolą innym podmiotom życia społecznego na zasadzie partnerskiej i równoprawnej prezentować swoje racje i bronić swojego interesu w obliczu działań prasy.

Jedną z zasadniczych instytucji prawnych stojących na straży równowagi pomiędzy prasą a innymi podmiotami jest sprostowanie i odpowiedź prasowa. Instytucjom tym poświęcona została referowana dysertacja.

Realia działalności prasowej są materią podlegającą ciągłym dynamicznym zmianom. Nauka powinna niewątpliwie bacznie przyglądać się tej ważkiej dziedzinie i reagować na wyrastające na jej obszarze pytania i dylematy.

¹ Pojęcie „prawo prasowe” może być rozumiano dwojako. *J. Sobczak*, Prawo prasowe. Ustawa o radiofonii i telewizji, Toruń 1996, s. 7, wskazuje, że znaczenie węższe obejmuje ustawę Prawo prasowe z 26.1.1984 r., szersze znaczenie obejmuje natomiast inne akty prawne o ważnym dla prasy znaczeniu, np. ustawę z 31.7.1997 r. (Dz.U. Nr 107, poz. 687) o Polskiej Agencji Prasowej, ustawę z 29.12.1992 r. o radiofonii i telewizji oraz ustawę z 4.2.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, wraz z aktami wykonawczymi do ww. ustaw.

Jednym z motywów, które skłoniły mnie do podjęcia tematyki sprostowania i odpowiedzi prasowej jest okoliczność, że w ostatnich latach badane instytucje prawne niejako „odżyły” w wyniku zmian ustrojowych.

Kolejny aspekt do opracowania przedmiotowej materii stanowi fakt, że brak jest we współczesnym dorobku nauki polskiej monograficznego opracowania analizowanych zagadnień. Dostępne i niezbyt liczne pozycje naukowe traktują o sprostowaniu i odpowiedzi w ramach całościowego wykładu problemów prawa prasowego, co, siłą rzeczy, zmusza do bardziej generalnych wypowiedzi. Nie brak także prac omawiających tylko wybrane aspekty sprostowań i odpowiedzi. Powyższy dorobek stanowił dla mnie istotny punkt odniesienia we własnej działalności badawczej, przy czym doprowadziła mnie ona niekiedy na obszary dotąd nieopisane w literaturze przedmiotu, ani judykaturze.

Ostatnią przyczynę zainteresowania problematyką pracy stanowi ostry spór, jaki podzielił naukę prawa prasowego, dotyczący zagadnienia określenia celu, jakiemu służy sprostowanie. Część doktryny opowiada się za poglądem, że sprostowanie jest li tylko instrumentem reakcji podmiotu uprawnionego na podanie informacji nieprawdziwej w materiale prasowym, w związku z czym sprostowanie musi zawierać treści obiektywnie prawdziwe (teoria obiektywistyczna). Pozostali przedstawiciele nauki twierdzą, że sprostowanie to środek prezentacji własnego stanowiska uprawnionego podmiotu wobec wiadomości, która pojawia się w prasie, w związku z czym nie musi ono posiadać waloru obiektywnej prawdziwości (teoria subiektywistyczna). Jak się wydaje ostatnie słowo w tej mierze nie zostało jeszcze powiedziane i istnieje potrzeba poszukiwania rozwiązania tego przecież fundamentalnego dylematu.

Na tym tle został określony zasadniczy cel badawczy pracy oraz cele dodatkowe.

Celem zasadniczym jest wzmiankowana powyżej kontrowersyjna kwestia rozstrzygnięcia w przedmiocie celu sprostowania, która sprowadza się do opowiedzenia się za teorią obiektywistyczną względnie subiektywistyczną.

Dodatkowe cele badawcze zostały wyznaczone w oparciu o kryterium sporności w nauce, a także rangi poszczególnych zagadnień dla funkcjonowania całokształtu instytucji prawnej.

Zamierzam wypowiedzieć się więc szerzej na temat charakteru prawnego sprostowania i odpowiedzi, oraz usytuowania tych instytucji w systemie polskiego prawa cywilnego. Chciałbym opisać wzajemne zależności pomiędzy regulacją prawa prasowego a innymi aktami prawnymi, w zakresie sprostowania i odpowiedzi. W szczególności pragnę skonfrontować instytucję sprostowania i odpowiedzi z systemem ochrony dóbr osobistych opartym na art. 24 KC oraz ocenić wzajemne zależności. Planuję poddać analizie porównawczej sprostowanie i odpowiedź z prawa prasowego z jednej strony oraz identycznie nazwane instytucje ordynacji wyborczych z drugiej strony. Dodatkowo poświęcę uwagę kwestii, czy sprostowanie lub odpowiedź mogą

stanowić utwór w rozumieniu Prawa autorskiego i ocenę konsekwencje prawne udzielonej odpowiedzi.

Precyzyjnego określenia wymaga zakres podobieństw i różnic pomiędzy sprostowaniem i odpowiedzią. Niezbędne jest wytyczenie granic pomiędzy nimi, a więc i ten wątek uczynię przedmiotem swych rozważań.

Podjęmę próbę szczegółowego określenia kręgu podmiotów uprawnionych i zobowiązanych w ramach prawnego stosunku sprostowania i odpowiedzi.

Na początek należy wskazać na potrzebę wyjaśnienia zakresu ustawowego pojęcia „zainteresowany”.

Kolejnym istotnym problemem poruszonym przez pracę będzie określenie charakteru i granic prawa redaktora naczelnego do odmowy publikacji nadesłanego sprostowania lub odpowiedzi. W szczególności postaram się udzielić odpowiedzi, czy uprawnienie redaktora naczelnego do odmowy publikacji powstaje, o ile nie zastosuje się on do dyspozycji art. 33 ust. 3 PrPras, przewidującego obowiązek uzasadnienia odmowy i wskazania zainteresowanemu niezbędnych korekt sprostowania, które spowodują, że publikacja stanie się możliwa.

Ostatnią sferą, której chciałbym dotknąć, jest materia procesowa w dziedzinie sprostowania i odpowiedzi. Wskażę niedomagania aktualnej regulacji ustawowej, a także praktyki sądowej.

Zasygnalizowane powyżej kwestie mają, w mojej ocenie, zasadnicze znaczenie zarówno teoretyczne, jak i praktyczne. Jednocześnie są one przedmiotem istotnych sporów w nauce, albo też nie zostały jeszcze zidentyfikowane i opisane, a zatem z tej już choćby przyczyny wymagają uwagi.

Przy tak zakreślonych celach badawczych wyjaśnienia wymaga zarówno tytuł rozprawy, jak i zakres zagadnień poruszanych w jej treści.

Tytuł jednoznacznie wskazuje, że przedmiotem mojego zainteresowania były przede wszystkim zagadnienia prawa cywilnego.

Należy mieć świadomość, że sprostowanie i odpowiedź to instytucje o charakterze interdyscyplinarnym i wchodzącym w zakres zainteresowania także prawa karnego, jak również w pewnej mierze prawa administracyjnego. Szczególnie istotne są kwestie karnistyczne i, w mojej ocenie, powinny stać się przedmiotem odrębnych opracowań. Należy mieć bowiem na uwadze, że odmowa opublikowania sprostowania bądź inne uchybienia w realizacji żądań publikacji sprostowań stanowią odrębny typ przestępstwa uregulowany art. 46 PrPras. Prawo karne ma również znaczenie dla sprostowania i odpowiedzi, jako że jedną z negatywnych przesłanek publikacji sprostowania i odpowiedzi jest zawieranie treści karalnych. Ten aspekt został w dysertacji rozwinięty w szczegółowych rozważaniach, jako zagadnienie graniczne prawa cywilnego i karnego materialnego.

Z kolei w obszar prawa administracyjnego wkracza zagadnienie tzw. sprostowań urzędowych, tj. pochodzących od organów administracji pu-

blicznej i organów państwa, które z reguły nie mają charakteru cywilnoprawnego.

Jednocześnie należy wskazać, że większość rozważanych kwestii pozostaje w domenie prawa cywilnego materialnego. Jednakże aspekt procesowy wywiera na tyle duży wpływ na realizację uprawnień z tytułu sprostowania i odpowiedzi, że nie sposób przedstawić w sposób kompletny całokształtu instytucji w obrębie prawa cywilnego bez sięgnięcia do wybranych zagadnień prawa formalnego. Z tej przyczyny odrębny rozdział został poświęcony specyfice dochodzenia roszczeń z art. 31 PrPras przed sądem.

Rozprawa została poświęcona przede wszystkim aktualnie obowiązującemu stanowi prawnemu. Celem ukazania korzeni badanych instytucji prawnych i choćby skorzystania z możliwości zastosowania wykładni dynamicznej, przedstawiona została geneza sprostowania, oraz rozwój poszczególnych regulacji prawnych, ze szczególnym uwzględnieniem zmian w ustawodawstwie polskim od początku XX wieku.

Z drugiej strony podjąłem wysiłek sformułowania stosunkowo licznych postulatów *de lege ferenda*, stając na stanowisku, że obecny stan prawny nie odpowiada w znacznym stopniu potrzebom społecznym.

Swoje dociekania poświęciłem głównie badaniu polskiej regulacji prawnej. W odrębnych jednostkach redakcyjnych rozprawy znalazły się zarówno krótkie prezentacje obcych prawodawstw, jak i regulacji prawa międzynarodowego. Poświęciłem także uwagę zagadnieniom transgranicznym, tj. problemom, jakie wynikają na gruncie prawa prywatnego międzynarodowego i prawa procesowego w sytuacji przekraczania przez prasę zagraniczną polskiej granicy i *vice versa*.

Rozprawa zawiera prezentację stanowisk literatury przedmiotu, w wielu przypadkach bardzo ożywionych polemik na forum nauki.

Ważnym punktem odniesienia, wzbogacającym perspektywę badawczą, był dorobek judykatury.

W rozdziale zawierającym uwagi *de lege ferenda*, dla uczynienia ich bardziej czytelnymi i konkretnymi umieściłem autorską propozycję nowelizacji przepisów o sprostowaniu, uwzględniającą większość wniosków płynących z krytycznej analizy stanu prawnego *de lege lata*.

Na zakończenie wstępu chciałem przytoczyć kilka uwag o charakterze technicznym, które powinny ułatwić lekturę poniższej pracy.

Omawiana dziedzina charakteryzuje się występowaniem mnogości pojęć, często bliskoznacznych, których zakresy w najróżniejszy sposób krzyżują się wzajemnie. Z tej przyczyny w niniejszej pracy, dla nadania jej przejrzystości, będę starał się ujednoczyć pewne kategorie pojęciowe, w takim zakresie jednak, w jakim nie będzie to kolidować z potrzebą prawidłowego opisu omawianej materii.

Dlatego też występujące zamiennie terminy „środki masowego przekazu”, „media”, „mass media”, „periodyki”, „czasopisma” czy „prasa” będę okre-

śłał w dalszych rozważaniach zbiorczym pojęciem „prasa”. Oczywiście będzie to prasa nie tylko drukowana, lecz także wszelkie inne periodycznie wydawane lub nadawane środki społecznej komunikacji – telewizja, radio, serwisy informacyjne, biuletyny, publikacje internetowe. Tak zresztą definiuje prasę ustawa Prawo prasowe w art. 7 ust. 2 pkt 1 „wszelkie istniejące i powstające w wyniku postępu technicznego środki masowego przekazywania (...) które nie tworzą zamkniętej jednorodnej całości, ukazujące się nie rzadziej niż raz do roku, opatrzone stałym tytułem albo nazwą (...)”.

Z kolei ze względu na podobieństwo instytucji i reżimów prawnych sprostowania i odpowiedzi prasowej, będę w znacznej mierze posługiwał się pojęciem „sprostowanie” na określenie obu analizowanych instrumentów prawnych. Tak długo jak w pracy będzie występowała nazwa „sprostowanie” bez wyraźnego wskazania na odrębność od odpowiedzi, przedmiotowe określenie będzie miało zasygnalizowane szerokie znaczenie.

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

EgzBibliotU	Ustawa z 7.11.1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych (Dz.U. Nr 152, poz. 722 ze zm.)
GminWybO	Ustawa z 16.7.1998 r. - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów powiatów sejmików województw (t.j. Dz.U. Nr 159, poz. 1547 ze zm.)
JęzPolU	Ustawa z 7.10.1999 r. o języku polskim (Dz.U. Nr 90, poz. 999 ze zm.)
KC	Ustawa z 23.4.1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.)
Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze sprost.)
KPC	Ustawa z 17.11.1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm.)
KSH	Ustawa z 15.9.2000 r. - Kodeks spółek handlowych (Dz.U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.)
OchrKonkKonsumU	Ustawa z 15.12.2000 r. - O ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz.U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080)
PEWybO	Ustawa z 23.1.2004 r. Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego (Dz.U. Nr 25, poz. 219)
PrAut	Ustawa z 4.2.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631)
PrezydentU	Ustawa z 27.9.1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz.U. z 2000 r. Nr 47, poz. 544 ze zm.)
PrPras.....	Ustawa z 26.1.1984 r. - Prawo prasowe (Dz.U. Nr 5, poz. 24 ze zm.)
PrMiędzPryw	Ustawa z 12.11.1965 r. - Prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U. Nr 46, poz. 290 ze zm.)
RTVU	Ustawa z 29.12.1992 r. o radiofonii i telewizji (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 253, poz. 2531 ze zm.)

Wykaz skrótów

SejmSenatWybO	Ustawa z 12.4.2001 r. – Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 46, poz. 499 ze zm.)
WybPrezU	Ustawa z 27.9.1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, obecnie nie obowiązuje (Dz.U. Nr 67, poz. 398)
ZNKU	Ustawa z 16.4.1993 r. O zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.)

2. Organy i instytucje

KRRiT	Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych
SA	Sąd Apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
SO	Sąd Okręgowy
TK	Trybunał Konstytucyjny

3. Publikatory i czasopisma

Dz.U.	Dziennik Ustaw
GW	Gazeta Wyborcza
KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
M.P.	Monitor Polski
MoP	Monitor Prawniczy
NP	Nowe Prawo
OSA	Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna
OSNÓW	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
Pal.	Palestra
PiP	Państwo i Prawo
PiZS	Prawo i Zabezpieczenie Społeczne
PPA	Przegląd Prawa i Administracji
PPE	Przegląd Prawa Europejskiego
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
Pr. Spótek	Prawo Spótek
Prz. Sejm.	Przegląd Sejmowy

Wykaz skrótów

PS	Przełęcz Sądowy
PUG	Przełęcz Ustawodawstwa Gospodarczego
R.Pr.	Radca Prawny
Rej.	Rejent
RPEiS	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
Rzeczp.	Rzeczpospolita
S.C.	Studia Cywilistyczne
SP	Studia Prawnicze
Wok.	Wokanda

4. Inne skróty

art.	artykuł
ds.	do spraw
ew.	ewentualnie
itd.	i tak dalej
itp.	i tym podobne
m.in.	między innymi
n.	następny (-a, -e)
niepubl.	niepublikowany (-a, -e)
Nr	numer
nt.	na temat
<i>op.cit.</i>	<i>opus citatum</i>
orz.	orzeczenie
post.	postanowienie
publ.	publikowany (-a, -e)
red.	redakcja
sygn.	sygnatura
t.j.	tekst jednolity
tj.	to jest
tzw.	tak zwany (-a, -e)
uchw.	uchwała
ust.	ustęp
ww.	wyżej wymieniony (-a, -e)
wyr.	wyrok
zd.	zdanie
ze zm.	ze zmianami

Wykaz literatury

- Ajdukiewicz K.*, Język i poznanie, Warszawa 1965.
- Bafia J.*, Polskie prawo prasowe, PIP 1984/10.
- Barczewski M.*, Ochrona prawnoautorska publikacji naukowych - aspekt międzynarodowy, SP 2004/3/117.
- Barczyk K., Grodziski S., Grzybowski S.*, Obywatelskie inicjatywy ustawodawcze, Warszawa 2001.
- Barta J., Markiewicz R.*, Glosa do wyroku NSA: z 20.6.2001 r., III SA 163/00 oraz z 5.7.2001 r., I SA/Łd 758/99, OSP 2002/5/74.
- Barta J., Markiewicz R.*, Internet a prawo, Kraków 1998.
- Barta J., Markiewicz R.*, Prawo autorskie i prawa pokrewne, Kraków 2005.
- Barta J., Dobosz I.*, Prawo prasowe, UJ - Skrypty uczelniane, Kraków 1986.
- Barta J.*, Problem goni problem, Rzczp. 1998/4/15.
- Barta J., Markiewicz R.*, Zmiany w ustawie o Prawie autorskim, MoP 2003/2/57.
- Barta J., Markiewicz R., Maślak A.*, Prawo mediów, Warszawa 2005.
- Białecki P., Tuchołka H.*, Fotografia na tle prawa autorskiego, MoP 2002/3/118.
- Białecki P.*, Prawa czy dobra osobiste twórcy, MoP 2003/15/679.
- Białecki P.*, Reklama jako utwór, MoP 1998/10/388.
- Białecki P.*, Slogan jako znak towarowy i utwór w rozumieniu ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, PUG 1998/5/23.
- Bidziński Z., Senda J.*, Cywilnoprawna ochrona dóbr osobistych w praktyce sądowej, [w:] Dobra osobiste i ich ochrona w polskim prawie cywilnym, Wrocław 1986.
- Bieganowska M.*, Ochrona autorskoprawna pracowniczych utworów naukowych, PUG 1998/11/21.
- Bińczycka-Majewska T.*, Glosa do wyroku SN z 6.3.1991 r., I PR 469/90, OSP 1992/5/117.
- Błahuta F.*, Kodeks cywilny - Komentarz, t. I, Kraków 1934.
- Błeszyński J.*, Glosa do wyroku SN z 27.2.2003 r., IV CKN 1819/00, OSP 2004/6/75.
- Błeszyński J.*, Tłumaczenie w świetle nowego prawa autorskiego, PUG 1995/9/27.
- Bogdalski P.*, Cywilnoprawne aspekty ochrony informacji, PUG 1996/7-8/2.
- Boruta I.*, Ochrona dóbr osobistych pracownika, PiZS 1998/2/18.
- Braciak J.*, Prawo do prywatności, [w:] Prawa i wolności obywatelskie w Konstytucji RP, Warszawa 2000.